

PORADNIK

Organizowanie lokalnych międzypokoleniowych debat

Poradnik dla osób w każdym wieku

Broszura przygotowana w ramach projektu realizowanego przez:

Stowarzyszenie Metropolia Poznań
ul. Kościelna 37
60-537 Poznań
www.metropoliapoznan.pl
www.konsultacje.metropoliapoznan.pl/sbo

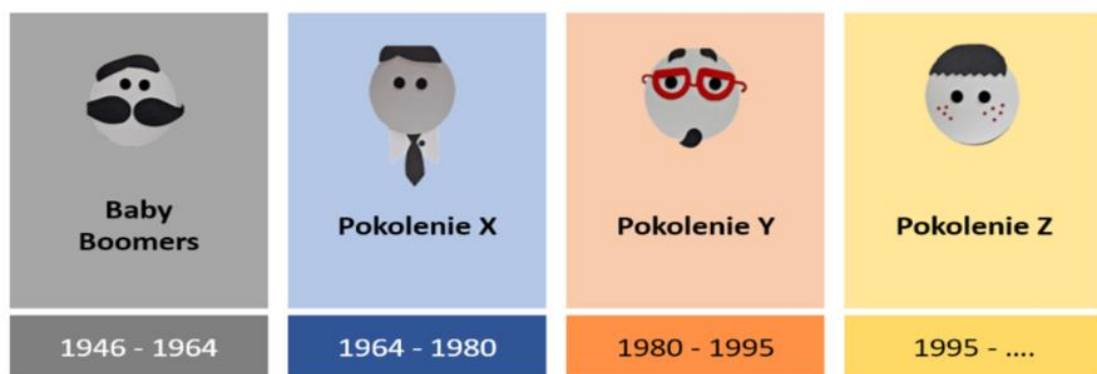
Stowarzyszenie Centrum Rozwoju
Edukacji Obywatelskiej CREO
ul. Kochanowskiego 8A/2
60-845 Poznań
www.centrumcreo.pl

1. Wprowadzenie

Przedstawiamy Państwu poradnik dotyczący organizowania lokalnych międzypokoleniowych debat w tym w szczególności debat oksfordzkich. Jak zdradza już sam tytuł poradnika kierujemy go do osób praktycznie w każdym wieku. W szczególności do młodzieży, nauczycieli, pracowników samorządowych i seniorów, a w szerszym sensie do całej społeczności lokalnej.

Różnice pokoleniowe, zazwyczaj początkowo nie ułatwiają rozmowy. Każde pokolenie charakteryzuje się pewnymi cechami, które wynikają m.in. z czasów w których dorastało czy zdobytych doświadczeń życiowych. To powoduje, że np. osoby urodzone w latach '40 czy '50 XX w., komunikują się trochę innym językiem, korzystają z innego rodzaju mediów i nieco inaczej współpracują niż osoby urodzone w latach '70, '90 XX w. czy osoby urodzone po roku 2000. Początkowe trudności mogą jednak szybko przerodzić się w atuty. Dzięki różnym spojrzeniom, rozmawiając między sobą możemy lepiej zrozumieć otaczający nas świat i skuteczniej rozwiązywać problemy, które się w nim pojawiają. Wystarczy tylko świadomość istnienia tych różnic i otwartość na perspektywę drugiej osoby. Zestawienie kilku podstawowych różnic międzypokoleniowych zawiera poniższa grafika.

• Idealizm • Wspólnotowość • Telewizja, radio, filmy, gazety • E-maile • Facebook	• Współzawodnictwo • Indywidualizm • Status materialny • Telewizja • Internet ale z komputera • Facebook	• Globalizacja i podróże • Orientacja na siebie • Jeszcze telewizja ale także Netflix itp. • Streaming • Urządzenia mobilne • Różne media społecznościowe	• Wieloidentyfikacja • Przekonanie o swojej wyjątkowości • Brak ograniczeń • Telefony i gadżety • Jeszcze więcej mediów społecznościowych
---	--	---	---

Tworząc poradnik wyszliśmy z założenia, że wszyscy członkowie lokalnej społeczności powinni być częścią jej tworzenia, a to wymaga komunikacji, dialogu i debaty. Dlatego opierając się na naszych doświadczeniach i dobrych praktykach chcemy dostarczyć Państwu przydatnych wskazówek dotyczących zasad i etapów debaty, moderacji, tematyki i promocji.

Zachęcamy Państwa do organizacji międzypokoleniowych debat z pomocą naszego poradnika, ale traktując go jako zestaw inspiracji do twórczego działania. Dialog, wymaga bowiem elastyczności i dopasowania do lokalnej sytuacji, a tą sami Państwo znacie najlepiej. Dzięki takiemu podejściu wykorzystanie debat może być doskonałym sposobem do poznania opinii mieszkańców o różnych punktach widzenia praktycznie na każdy temat. W efekcie, łagodząc nieporozumienia czy konflikty.

Życzymy Państwu udanej lektury i razie jakichkolwiek pytań zachęcamy do kontaktu!

dr Krzysztof Mączka

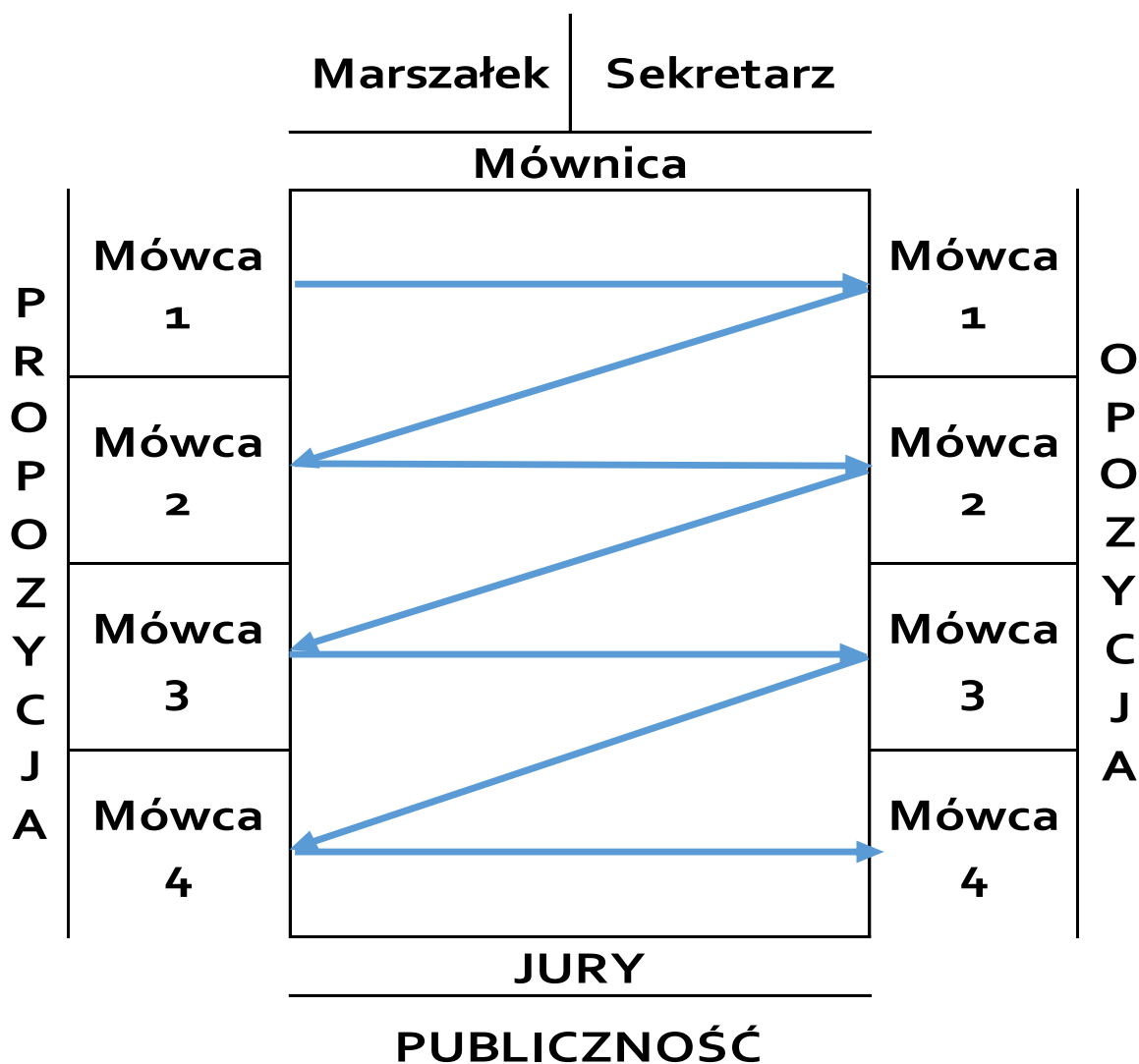
„Badamy”

e-mail: krzysztof_maczka@badamy.eu

Tel. +48 662 622 414

2. Czym jest debata oksfordzka

Debaty oksfordzkie są powszechnie uznawane za szlachetną formę dyskusowania oraz rozwijające ćwiczenie intelektualne. Zarówno obserwatorzy jak i uczestnicy debat wskazują, że są one: przydatnym narzędziem edukacyjnym w odniesieniu do różnych tematów, rozwijają umiejętność zajmowania stanowisk oraz dobierania argumentów, uczą krytycznego i logicznego myślenia, nadają dyskusji formę i porządek, ale przede wszystkim pomagają prowadzić merytoryczny dialog. Już tych kilka cech sprawia, że debaty oksfordzkie mogą okazać się bardzo efektywnym narzędziem do organizacji lokalnych międzypokoleniowych debat.

Debata oksfordzka jest formą dyskusowania nad określoną tezą (nie pytaniem!) np. „Ulica X w gminie Y powinna być zamknięta dla ruchu samochodowego”. W debacie uczestniczą dwa zespoły: zwolennicy tezy (Propozycja) oraz przeciwnicy tezy (Opozycja). Zespoły składają się zazwyczaj z czterech osób - mówców. Każdy z mówców ma określony czas na zabranie głosu i jasno przypisaną rolę. Kolejność wystąpień jest naprzemienna. Jako pierwszy głos zabiera pierwszy mówca drużyny Propozycji, następnie głos zabiera pierwszy mówca drużyny Opozycji, potem drugi mówca drużyny Propozycji i tak aż do ostatniego wystąpienia, które przedstawia czwarty mówca drużyny Opozycji. Oprócz zespołów Propozycji i Opozycji w debacie uczestniczą: marszałek, sekretarz, publiczność oraz jury (zwłaszcza w przypadku debat edukacyjnych).

3. Jakie są role poszczególnych uczestników debaty

Marszałek – jest gospodarzem debaty, który czuwa nad jej porządkiem i kulturą. To on ogłasza tezę debaty, przedstawia uczestników i udziela im głosu. Ma on prawo napominać mówców i publiczność jeśli naruszają zasady. W skrajnych przypadkach może odebrać głos czy nawet wyprosić z sali danego uczestnika.

Sekretarz – asystuje marszałkowi w prowadzeniu debaty. Jest osobą odpowiedzialną za kwestie techniczne. Jego podstawowym obowiązkiem jest mierzenie czasu wystąpień poszczególnych mówców i kontrola sprzętu wykorzystywanego podczas debaty.

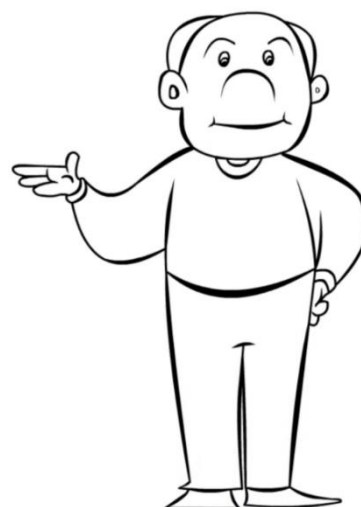
Pierwsi Mówcy – rozpoczynają debatę. Ich zadaniem jest przedstawienie i wytłumaczenie jak drużyna rozumie daną tezę, jakie wobec niej zajmuje stanowisko oraz jaka jest jej zdaniem oś sporu w debacie. Po zdefiniowaniu tezy, mówcy powinni zarysować linię argumentacyjną swojej drużyny określając ramy w jakich będzie toczyła się debata. Jeśli mówcy pierwszemu starczy czasu mogą rozpocząć rozwinięcie argumentacji.

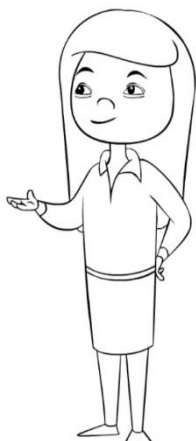

Drudzy Mówcy – ich celem jest rozwinięcie argumentacji. To na drugich mówcach w największym stopniu spoczywa obowiązek przedstawienia argumentów drużyny, ich wyjaśnienie i udowodnienie. Jeśli znajdują czas, mogą jeszcze doprecyzować, jak drużyna rozumie tezę, polemizując z definicjami przeciwników lub zacząć kontrargumentację.

Trzeci Mówcy – ich zadaniem jest kontrargumentacja. Trzeci mówca powinien obalić jak najwięcej argumentów przeciwnika, pokazując błędy logiczne lub zły dobór przykładów przez drugą stronę. Może również uzupełnić argumentację własnej drużyny, ponieważ często zdarza się, że nowy argument jest równocześnie kontrargumentem. Jeśli wymaga tego przebieg debaty, mogą oni podsumować to co zostało dotąd powiedziane.

Czwarci mówcy – ich celem jest podsumowanie przebiegu debaty i stanowiska swojej drużyny. Powinni przypomnieć, jak drużyna rozumie tezę, jakie są jej najważniejsze argumenty oraz (co najważniejsze) dlaczego drużyna, którą reprezentuje wygrała. W ramach podsumowania lub przed jego rozpoczęciem, czwarci mówcy mogą dokończyć polemikę z argumentami oponentów.

Jurorzy - oceniają debatę na podstawie zawartych w karcie oceny kryteriów. Każdy Juror wskazuje drużynę, która w jego mniemaniu wygrała dyskusję. Jego zadaniem jest dokonanie oceny debaty z perspektywy doświadczonej, „wyrobionej” i przygotowanej publiczności. Juror musi wskazać tylko jednego zwycięzcę (zasada ta ma odzwierciedlić dylemat każdego widza, który finalnie wskazałby zwycięstwo jednego z dwóch zespołów). Oznacza to, że nawet w przypadku remisu punktowego na karcie oceny Juror musi opowiedzieć się po jednej ze stron.

Publiczność - w debacie to publiczność powinna być najważniejsza, to do niej w pierwszej kolejności przemawiają mówcy. Jej perspektywę starają się przyjąć jurorzy oceniający debatę. Publiczności można przypisać różne role: zadawanie pytań, głosowanie nad tezą przed i/lub po debacie oraz decydowanie o wyniku debaty w miejsce jurorów.

4. Jakie są główne zasady debaty

W trakcie debaty wszyscy jej uczestnicy a w szczególności zespoły Propozycji i Opozycji powinni się kierować kilkoma podstawowymi regułami:

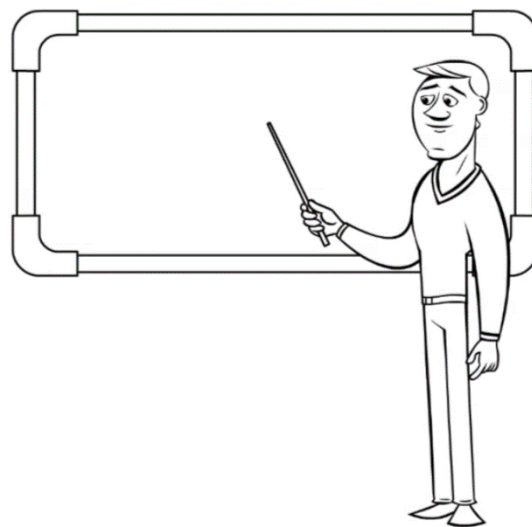
Otwartość - słuchaj uważnie wszystkich argumentów nawet jeśli się z nimi nie zgadzasz.

Szacunek – szanuj wszystkie punkty widzenia i wszystkich uczestników debaty, także swoich oponentów.

Rzeczowość – posługuj się argumentami, które mają twarde podstawy, za którymi przemawiają fakty, unikaj uciekania się do emocji, ponieważ każdy może je odczuwać inaczej. Stosuj kilka np. 3-4 najmocniejsze argumenty odpowiednio je rozwijając a nie kilkanaście (lub więcej) słabych i podanych „od myślinika”.

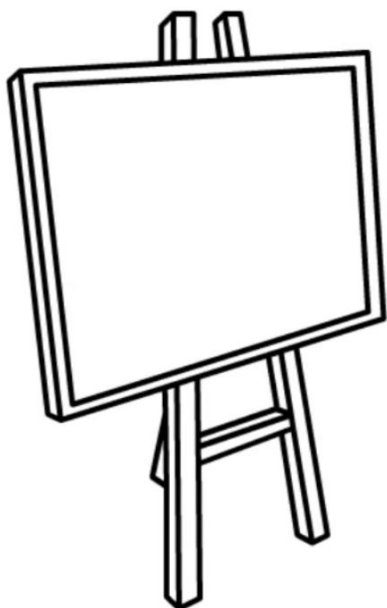
Zwiężłość - mów zwięźle i jasno, nie przedłużaj czasu.

Struktura – trzymaj się formuły debaty, pamiętaj, że jest ona Twoim sprzymierzeńcem, który pozwoli Ci jasno i przystępnie przedstawić Twoje racje.

5. O czym należy pamiętać planując debatę

Tematyka: Tematyka debaty a co za tym idzie teza może dotyczyć najrozmaitszych kwestii. Od ruchu samochodowego, przez edukację, wydarzenia kulturalne czy zagospodarowanie parku gminnego. Należy pamiętać, że teza powinna odzwierciedlać rzeczywisty podział mieszkańców jeśli mamy do czynienia z problemem faktycznie funkcjonującym w danej gminie. Jeśli natomiast debata ma charakter edukacyjny a strony są losowane to teza powinna być sformułowana w taki sposób, aby każda ze stron miała szansę wygrać i nie znajdowała się na z góry na straconej pozycji. Teza taka jak np.

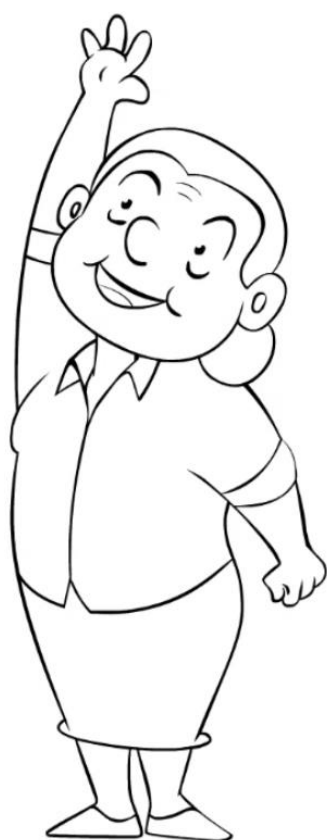

„Powinno się wyciąć wszystkie drzewa na terenach publicznych w gminie” jest przykładem złej tezy. Nie powinno się też raczej debatować na tematy dotyczące do głębokich wartości takie jak kwestia aborcji, homoseksualizmu, przekonań religijnych. W tych kwestiach trudno oceniać merytorykę argumentów, a doświadczenia pokazują, że może dojść do eskalacji zamiast złagodzenia konfliktów.

Podział na zespoły: Podział na zespoły Propozycji i Opozycji można przeprowadzić w różny sposób. W debatach edukacyjnych często jest tak, że zespoły do samego końca nie wiedzą, którą stronę („za” czy „przeciw” tezie) będą reprezentować. W związku z tym muszą przygotować się do obydwu wariantów. Losowanie stron odbywa się np. dopiero 15 min. przed debatą. Jednak w przypadku lokalnych debat międzypokoleniowych możemy mieć do czynienia z jakimś rzeczywistym problemem czy konfliktem, który dość wyraźnie dzieli mieszkańców. Wówczas dobrym rozwiązaniem, jest skorzystanie z ich osobistego zaangażowania i przekonań, włączając do zespołu Propozycji rzeczywistych zwolenników tezy, a do drużyny Opozycji jej przeciwników. Z kolei wśród publiczności mogą zasiadać zarówno zwolennicy, przeciwnicy jak i osoby niezdecydowane.

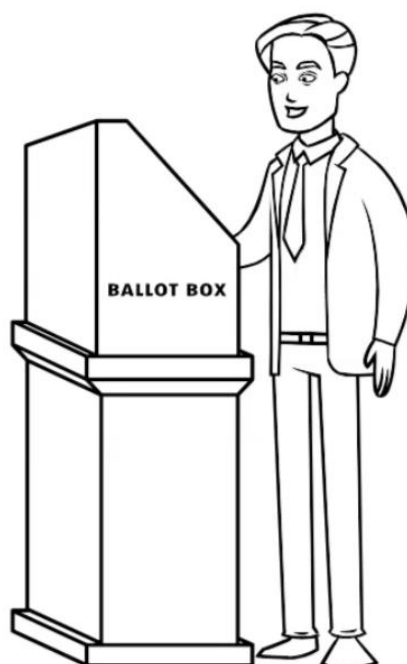

Pytania lub informacje zgłaszane przez mówców: W trakcie debaty można przyjąć zasadę, że mówcy mają prawo zgłaszania krótkich pytań lub informacji do wystąpienia aktualnie przemawiającego mówcy ze strony przeciwników. To przemawiający mówca decyduje o tym czy pytanie przyjmie czy nie. Pytania powinny nawiązywać do treści wypowiedzi mówcy i trwać nie więcej niż 10-15 sekund. Po upływie tego czasu Marszałek odbiera głos pytającemu, ponieważ należy pamiętać, że przyjęcie pytania nie powoduje zatrzymania ani przedłużenia czasu wypowiedzi mówcy. Często przyjmuje się zasadę, że ostatnie 30 sekund wystąpienia mówcy to tzw. czas chroniony, w którym nie należy zadawać pytań.

Dyskusja z publicznością: W przypadku organizacji lokalnych debat międzypokoleniowych warto przewidzieć także czas na dyskusję z publicznością. Jednak powinna ona mieć miejsce po wystąpieniach wszystkich mówców. Osoby z publiczności powinny zgłaszać chęć zabrania głosu np. poprzez podniesienie ręki. Zadaniem marszałka debaty lub innej osoby wyznaczonej na moderatora jest ustalanie kolejności wypowiedzi i udzielanie głosu. Osoby z publiczności mogą zarówno zadawać mówcom pytania jak i dzielić się swoimi spostrzeżeniami. Należy jednak pamiętać, że pojedyncza wypowiedź powinna być krótka, a maksymalny czas wypowiedzi dla każdej osoby powinien być taki sam np. 1 lub 2 minuty.

Głosowanie: Jeśli zależy nam na tym by poznać jaki jest rozkład opinii na temat tezy wśród publiczności, czyli np. jeśli decydujemy się, że debata międzypokoleniowa ma także charakter konsultacji społecznych, wówczas warto skorzystać z możliwości przeprowadzenia głosowania. Można je przeprowadzić np. na końcu debaty (po wystąpieniach mówców) lub na początku i na końcu debaty - wtedy mamy także szansę sprawdzić, jak debata wpłynęła na zmianę zdania publiczności. Zbieraniem i liczeniem głosów może się zająć sekretarz debaty. Przykładowa karta do głosowania znajduje się poniżej.

KARTA DO GŁOSOWANIA

Proszę odpowiedzieć na pytanie zaznaczając krzyżykiem (☒) wybraną odpowiedź.

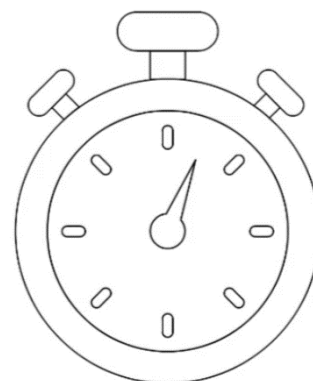
Pytanie:

Czy Pana/i zdaniem ulica X powinna być zamknięta dla ruchu samochodowego.

☐ Tak

☐ Nie

Czas: Debata wraz z dyskusją nie powinna trwać więcej niż 2 godziny. Z kolei jeśli chodzi o czas wystąpień to jest on taki sam dla wszystkich mówców w obu zespołach. Zazwyczaj jest to 4 lub 5 minut. Po upływie tego czasu Marszałek prosi mówcę o zakończenie wystąpienia. Mówca może dokończyć aktualne zdanie, jeśli jednak przekroczy czas wystąpienia o więcej niż 10 sekund, marszałek odbiera mu głos, zaś jurorzy (jeśli biorą udział w debacie) są zobligowani do przyznania punktów ujemnych. Warto zapewnić zegarek, który będzie widoczny dla mówców. Główne części debaty to:

Rozpoczęcie debaty przez Marszałka: powitanie wszystkich zebranych, przypomnienie tezy oraz najważniejszych reguł – 10 min.

Głosowanie przed debatą (opcjonalnie) – 10 min.

Mowy obydwu drużyn -40 min.

Dyskusja z publicznością (opcjonalnie) – 30 min.

Ocena jury (opcjonalnie) – 15 min.

Głosowanie po debacie (opcjonalnie) – 10 min.

Zakończenie debaty przez Marszałka – 5 min.

Organizacja i logistyka: Lokalna debata międzypokoleniowa może być wydarzeniem bardzo kameralnym, ale może być także dużym wydarzeniem w skali całej gminy. To od nas zależy w jaki sposób ją zaplanujemy. Im większe wydarzenie tym więcej czasu i zasobów wymaga jego zorganizowanie. Na początku warto więc postawić na debatę bardziej kameralną. Z kolei mając już nieco doświadczenia można pokusić się o zorganizowanie otwartej debaty np. dla

całej gminy. Wówczas należy pamiętać o szerokiej promocji: np. utworzeniu wydarzenia na Facebooku, udostępnienia transmisji lub nagrania debaty np. na YouTube, informacji w lokalnej prasie oraz promocji w szkołach, jednostkach gminnych, organizacjach pozarządowych itd. Jednak niezależnie od rozmiarów debaty warto skorzystać z listy kontrolnej, żeby sprawdzić, czy o niczym nie zapomnieliśmy.

Przykładowa lista kontrolna:

- ☐ Kto jest koordynatorem debaty?
- ☐ Jaki jest harmonogram debaty?
- ☐ Jaki jest temat debaty?
- ☐ Jak brzmi teza debaty nawiązująca do tematu?
- ☐ Kto będzie tworzył zespoły mówców w debacie?
- ☐ Czy przewidujemy jakąś formę zachęty, nagrody za udział mówców w debacie?
- ☐ Czy mówcy przygotowują się we własnym zakresie, czy organizujemy im szkolenie z wystąpień publicznych?
- ☐ Kto będzie pełnił funkcję marszałka podczas debaty?
- ☐ Kto będzie pełnił funkcję sekretarza debaty?
- ☐ Czy przewidujemy udział jury w debacie, a jeśli tak to kto będzie je tworzył?
- ☐ Czy przewidujemy udział publiczności w debacie, a jeśli tak to kto nią będzie?
- ☐ W jaki sposób będziemy promować debatę?
- ☐ Gdzie odbędzie się debata? (zapewnienie odpowiedniej sali)
- ☐ Czy przeprowadzamy dyskusję z publicznością? (zapewnienie moderatora)
- ☐ Czy przeprowadzamy głosowanie wśród publiczności? (zapewnienie kart do głosowania oraz „urny”)
- ☐ Czy potrzebujemy jakichś dodatkowych materiałów albo środków finansowych (np. na wynajęcie sali)
- ☐ Co może się nie udać i jak temu zaradzić? (analiza ryzyk)

5. Jak oceniać debatę?

Jeśli postanowimy, że nasza lokalna międzypokoleniowa debata powinna mieć silniejszy walor edukacyjny, należy pamiętać o tym, jak debatę ocenić we właściwy sposób. Kwestia oceny jest sprawą bardzo wrażliwą. Do oceny debaty należy zatem wybrać osoby mające doświadczenie w wystąpieniach publicznych oraz mające orientację w dyskutowanym temacie. Liczba jurorów zawsze powinna być nieparzysta i wynosić co najmniej 3 - dla uniknięcia remisu oraz zminimalizowaniu wpływu subiektywnego odbioru debaty przez jednego jurora.

Przykładowe kryteria oceny oraz kartę oceny przedstawiamy poniżej.

Oceniając debatę jurorzy powinni zwracać uwagę na następujące aspekty:

Dla każdego mówcy:

Struktura wystąpienia – ocena uporządkowania wypowiedzi: wstęp rozwinięcie zakończenie oraz jasności myśli. (0-3 pkt.)

Komunikacja werbalna – ocena wartości merytorycznej wypowiedzi, siła i prawdziwość argumentów, dostosowanie języka do odbiorców. (0-4 pkt.)

Komunikacja niewerbalna – ocena gestykulacji, dykcji, modulacji głosu, radzenia sobie ze stresem, kontaktu wzrokowego z publicznością, braku czytania z kartki (można posługiwać się notatkami). (0-3 pkt.)

Wypełnienie roli – ocena tego, czy mówca spełnił przypisaną mu rolę. Rolą pierwszego mówcy jest wprowadzanie, drugiego rozwinięcie argumentów, trzeciego kontrargumentacja wobec wcześniejszych wypowiedzi drużyny przeciwnej, a czwartego podsumowanie stanowiska zespołu. Jeśli przez większość czasu wypowiedzi mówca poświęcił na przypisane jego roli zadania, wówczas możemy uznać, że wypełnił swoją rolę. (0-3 pkt.)

Punkty ujemne - można przyjąć zasadę przyznawania punktów ujemnych za każde zachowanie nieregulaminowe lub niekulturalne.

-1 pkt. za przekroczenie czasu wypowiedzi

-1pkt. za przeszkadzanie mówcy, który jest aktualnie przy głosie

-2 pkt. za wypowiedź, która jest krzywdząca lub niemerytoryczna np. „nie wiesz o czy mówisz”, „co Ty tam wiesz”, „za młody jesteś”, „wy dorośli to nic nie rozumiecie” itd.

Dla całego zespołu

Ogólna ocena zespołu – ogóle wrażenie, który zespół zwyciężył ze względu na siłę argumentów, spójność, jasność i uporządkowanie stanowiska. Punkty są przyznawane w porównaniu zespołów względem siebie z puli 10 pkt.. Warto przyjąć zasadę o nieprzyznaniu remisu, aby ocena była jednoznaczna np. 6:4, 7:3, 2:8 itd.

Suma wszystkich punktów:

Stanowi sumę punktów indywidualnych i oceny ogólnej danego zespołu

Werdykt:

Drużyna która otrzymała większą liczbę punktów otrzymuje od jurora werdykt o wartości 1, a drużyna z mniejszą liczbą punktów 0. Jeśli mimo wszystko wynik punktowy jest remisowy, wówczas juror powinien przechylić szalę zwycięstwa na którąś ze stron.

Zwycięzca debaty:

Debatę wygrywa drużyna która otrzymała wyższą wartość sumy werdyktów wszystkich jurorów np. 2:1 przy trzech jurorach

Imię i nazwisko Jurora:

Teza:

Kryteria oceny	PROPOZYCJA (za tezę)				OPOZYCJA (przeciw tezie)			
	Mówca 1	Mówca 2	Mówca 3	Mówca 4	Mówca 1	Mówca 2	Mówca 3	Mówca 4
Struktura wystąpienia (0-3)								
Komunikacja werbalna (0-4)								
Komunikacja niewerbalna (0-3)								
Wypełnienie roli (1-2)								
Suma (0-12)								

Ocena ogólna:

PROPOZYCJA (za tezę)	OPOZYCJA (przeciw tezie)

Wynik (suma punktów indywidualnych + ocena ogólna):

	PROPOZYCJA (za tezę)	OPOZYCJA (przeciw tezie)
Suma punktów indywidualnych		
Punkty ujemne		
Ocena ogólna		
Suma wszystkich punktów		
WERDYKT		

Materiał przygotowano w ramach projektu
pt. „Działamy - program rozwoju edukacji
obywatelskiej w Wielkopolsce”
realizowanego ze środków Programu
Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy,
finansowanego w ramach Mechanizmu
Finansowego Europejskiego Obszaru
Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu
Finansowego 2014-2021

Realizatorzy projektu:

Poradnik przygotowano w ramach projektu
pt. „Działamy - program rozwoju edukacji obywatelskiej w Wielkopolsce”
realizowanego ze środków Programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy,
finansowanego w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru
Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021

Realizatorzy projektu:

www.konsultacje.metropoliapoznan.pl/sbo